

IŠVADA

2019 m. kovo 13 d.

Vilnius

Dėl Seimo Peticijų komisijos sprendimo

Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų komisija (toliau – Komisija) 2019 m. kovo 13 d. posėdyje iš esmės išnagrinėjo Jadvygos Šibirkištienės peticiją „Dėl sodo namelių išregistravimo iš registrų centro duomenų bazės“ ir priėmė sprendimą atmesti joje pateiktus pasiūlymus pakeisti įstatymus ir nustatyti, kad labai maži nameliai būtų išregistruoti iš Registrų centro duomenų bazės, taip pat, kad šiukšlių ir turto mokesčiu būtų apmokestinti tik tie sodininkai, kurie turi gyvenamuosius sodo namus ir ten gyvena bei naudojami šiukšlių kontaineriais.

Komisija šį sprendimą priėmė, atsižvelgusi į Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos pateiktas nuomones, Komisijos posėdyje pateiktus Aplinkos ministerijos atstovo paaiškinimus ir manydama, kad teisės aktuose įtvirtinti nekilnojamojo daikto išregistravimo iš Nekilnojamojo turto registro pagrindai yra pakankami, kad teisės aktuose ir šiuo metu sudarytos pakankamos teisinės galimybės savivaldybėms objektyviai išskirti skirtingas atliekų turėtojų grupes, įskaitant sodų paskirties pastatus eksploatuojančius atliekų turėtojus, ir nustatyti įmoką pagal konkrečiame nekilnojamojo turto objekte galintį susidaryti atliekų kiekį, taip pat savivaldybės turi teisę nustatyti vietinės rinkliavos už komunalines atliekas dydžius bei lengvatas, įvertinus aplinkybes, susijusias su naudojimusi nekilnojamuoju turtu, kaip to ir prašo pareiškėja. Tačiau būtina pažymėti, kad savivaldybės teisė nustatyti vietinės rinkliavos lengvatas nėra absoliuti. Savivaldybės joms suteiktą teisę nustatyti vietinių rinkliavų lengvatas turi naudoti įstatymo nustatytoje ribose. Rinkliavų už komunalinių atliekų surinkimą lengvatų taikymo kriterijai turi būti pagrįsti ir neprieštarauti aukštesnės galios teisės aktams, kuriuose nustatyta, kad viešojo administravimo subjektas, priimdamas administracinius sprendimus, turi atsižvelgti į tai, kad įstatymui visi asmenys lygūs, ir negali varžyti jų teisių ar teikti jiems privilegijų.

1. Pareiškėjos siūlymas nustatyti, kad iš Nekilnojamojo turto registro būtų išregistruojami nesudėtingi statiniai, prieštarautų bendram nekilnojamųjų daiktų registravimo Nekilnojamojo turto registre principui ir registravimu atliekamos išviešinimo funkcijos tikslui. Statybą reglamentuojantys teisės aktai, reikalavimų statybos leidimo gavimui, statybos procesui nesieja su statinio įregistravimo nekilnojamojo turto registre aktu. Statinio ar žemės įregistravimas nekilnojamojo turto registre tik įrodo statytojo teisę disponuoti šiuo turtu. Dėl nekilnojamojo daikto registravimo atsirandančios pasekmės (pavyzdžiui, mokesčių mokėjimas), taip pat problemos, kylančios dėl per didelės finansinės naštos, atsirandančios tvarkantis įvairius dokumentus dėl

nekilnojamojo daikto išregistravimo iš Nekilnojamojo turto registro, neturėtų būti sprendžiamos fragmentiškai – neregistruojant statinio Nekilnojamojo turto registre.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 4.253 straipsnio 1 dalimi, nekilnojamieji daiktai yra registruojami daiktai. Šio straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad nekilnojamieji daiktai, teisių į juos suvaržymai, daiktinės teisės, o įstatymų numatytais atvejais – ir juridiniai faktai turi būti registruojami viešame registre. Atsižvelgiant į tai, Nekilnojamojo turto registre turi būti registruojami visi nekilnojamieji daiktai, nepaisant to, ar jų statybai reikalingas statybos leidimas, ar tokio leidimo nereikia (užtenka tik rašytinio pritarimo). Nekilnojamojo turto, daiktinių teisių, suvaržymų registravimo viešame registre tikslas – nekilnojamojo daikto, nuosavybės teisės į jį, nuosavybės teisės turėtojo, įvairių teisių ir pretenzijų į nuosavybę identifikavimas ir galimybės kiekvienam fiziniam ir juridiniam asmeniui naudotis viešo registro duomenimis užtikrinimas, išskyrus įstatymų nustatytus apribojimus. Registravimu atliekama išviešinimo funkcija leidžia suinteresuotiems asmenims susipažinti su esama daiktų ir teisių į juos padėtimi, padeda valstybei įgyvendinti savo funkcijas, užtikrina stabilumą ir pusiausvyrą civilinėje apyvartoje.

Nekilnojamojo daikto išregistravimo iš Nekilnojamojo turto registro pagrindai nustatyti Nekilnojamojo turto registro nuostatuose, patvirtintuose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. liepos 12 d. nutarimu Nr. 1129 „Dėl Nekilnojamojo turto registro nuostatų patvirtinimo“ (toliau – Nuostatai). Nuostatų 71 punkte nustatyta, kad nekilnojamasis daiktas, kuriam griauti reikia statybą leidžiančio dokumento, išregistruojamas, kai pateikiama Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos pažyma apie statinio nugriovimą arba statinių naudojimo priežiūrą atliekančio viešojo administravimo subjekto nustatytos formos pažyma, kuri patvirtina nekilnojamojo daikto žuvimo (sugriuvimo, sunykimo, sudegimo) faktą. Nekilnojamasis daiktas, kuriam griauti nereikia statybą leidžiančio dokumento, išregistruojamas, kai pateikiamoje nekilnojamojo daikto kadastro duomenų byloje užfiksuotas jo nugriovimo ar žuvimo (sugriuvimo, sunykimo, sudegimo) faktas. Kitų nekilnojamojo daikto išregistravimo iš Nekilnojamojo turto registro pagrindų teisės aktai nenumato.

2. Komunalinių atliekų tvarkymo sistemų diegimas, antrinių žaliavų surinkimo ir perdirbimo organizavimas, sąvartynų įrengimas ir eksploatavimas yra savarankiška savivaldybių (šiuo atveju – Pakruojo rajono savivaldybės) funkcija. Savivaldybės administruoja komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimą.

Savivaldybių administruojama komunalinių atliekų tvarkymo paslauga apima komunalinių atliekų surinkimą, vežimą, naudojimą, šalinimą, šių veiklų organizavimą, stebėseną, šalinimo vietų vėlesnę priežiūrą.

Savivaldybės Atliekų tvarkymo įstatymo 30 straipsnio 6 dalyje yra įpareigos užtikrinti, kad visiems jos teritorijoje esantiems atliekų turėtojams būtų sudarytos sąlygos naudotis komunalinių atliekų tvarkymo paslauga. Atliekų turėtojai Atliekų tvarkymo įstatymo 4 straipsnio 2 dalimi įpareigoti rūšiuoti atliekas jų susidarymo vietoje. Tai yra atliekų turėtojai komunalines atliekas (pvz., buityje, įmonėse, *sodo bendrijose*, ūkiuose ir kitur susidariusias) privalo rūšiuoti jų susidarymo vietoje savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklėse nustatyta tvarka ir naudotis savivaldybės organizuojamomis komunalinių atliekų tvarkymo sistemomis. Savivaldybės taip pat privalo užtikrinti, kad komunalinių atliekų tvarkymo paslauga būtų visuotinė, geros kokybės, prieinama (įperkama) ir atitiktų aplinkosaugos, techninius-ekonominius ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus.

Komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kainą ir įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydį nustato savivaldybė, vadovaudamasi Atliekų tvarkymo įstatyme nustatytais principais. Savivaldybės taryba turi teisę savivaldybės teritorijoje nustatyti vietinę rinkliavą už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą.

Vietinė rinkliava – savivaldybės tarybos sprendimu nustatyta privaloma įmoka, galiojanti tos savivaldybės teritorijoje. Savivaldybės taryba savo sprendimu tvirtina vietinės rinkliavos nuostatus, kuriuose nustato, **vietinės rinkliavos dydį; vietinės rinkliavos mokėjimo tvarką; vietinės rinkliavos lengvatas**; vietinės rinkliavos grąžinimo atvejus; delspinigių dydį, jų apskaičiavimo, mokėjimo tvarką ir atleidimo nuo delspinigių atveju.

Savivaldybės tarybos sprendimai dėl vietinių rinkliavų galioja visoje savivaldybės teritorijoje ir jų laikytis privalo visos institucijos, įstaigos, įmonės ir gyventojai, taip pat į savivaldybės teritoriją atvykę kiti fiziniai ir juridiniai asmenys.

Savivaldybės gali pavesti komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratoriui apskaičiuoti vietinės rinkliavos dydį, ją rinkti, registruoti komunalinių atliekų turėtojus, tačiau vietinė rinkliava turi būti mokama į savivaldybės, nustačiusios vietinę rinkliavą, biudžeto sąskaitą ir įskaitoma į savivaldybės, nustačiusios vietinę rinkliavą, biudžetą.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo sutartys su komunalinių atliekų turėtojais nėra sudaromos, jeigu savivaldybėje nustatyta vietinė rinkliava.

Savivaldybės, nustatydamos rinkliavos ar įmokos dydį, vadovaujasi Vyriausybės patvirtintomis Vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo taisyklėmis (toliau – Taisyklės).

Komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų kainodara nustatoma vadovaujantis solidarumo, proporcingumo, nediskriminavimo, sąnaudų susigrąžinimo principais ir principu „teršėjas moka“, kurie suprantami taip:

- *solidarumo principas*, nustatant rinkliavą ar kitą įmoką už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą, reiškia, kad palankesnes sąlygas dėl ekonominių, gyvenamosios vietos, atstumo iki atliekų tvarkymo įrenginių ar kitų priežasčių turintys komunalinių atliekų turėtojai prisideda prie komunalinių atliekų tvarkymo finansavimo, kad būtų sudarytos prieinamos sąlygos naudotis komunalinių atliekų tvarkymo paslaugomis komunalinių atliekų turėtojams, kurie tokių sąlygų neturi ir kuriems rinkliava ar kita įmoka už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą tampa didesne našta;

- *proporcingumo principo* įgyvendinimas turi užtikrinti, kad rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydis neviršytų to, kiek yra būtina komunalinių atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimo ir komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos finansavimo tikslui pasiekti. Šis principas reikalauja, kad komunalinių atliekų turėtojams nustatyta rinkliava ar kita įmoka už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą būtų proporcinga galinčiam susidaryti ar susidaranti komunalinių atliekų kiekiui dėl atliekų turėtojų nekilnojamojo turto ir jo panaudojimo paskirties ir (ar) veiklos;

- *nediskriminavimo principas* komunalinių atliekų tvarkymo sistemoje reiškia, kad, nustatant rinkliavą ar kitą įmoką už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą tos pačios kategorijos komunalinių atliekų turėtojams, turi būti taikomi vienodi rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą nustatymo ir apskaičiavimo metodai, tvarka ir dydžiai;

- *sąnaudų susigrąžinimo principas* reikalauja, kad už suteiktą paslaugą gautos pajamos padengtų būtinąsias su komunalinių atliekų tvarkymu susijusias sąnaudas, reikalingas tai paslaugai teikti. Įgyvendinant šį principą, reikia nustatyti tokį rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydį, kuris užtikrintų, kad komunalinių atliekų turėtojai padengtų būtinąsias su komunalinių atliekų tvarkymu susijusias sąnaudas, kurios patiriamos siekiant užtikrinti, kad komunalinių atliekų tvarkymo sistema atitiktų teisės aktuose nustatytus reikalavimus.

Mokant savivaldybės nustatytą vietinę rinkliavą atliekų turėtojams atstovauja jų naudojamo nekilnojamojo turto objekto savininkas arba nekilnojamojo turto objekto savininko atstovas pagal įstatymą, arba nekilnojamojo turto objekto savininko įgaliotas asmuo.

Aplinkos ministerija nustato nekilnojamojo turto objektų, kurių savininkai arba įgalioti asmenys privalo mokėti nustatytą įmoką, rūšių sąrašą (toliau – Sąrašas). Pvz., Sąraše yra nurodyti *gyvenamosios paskirties pastatai* – pastatai, naudojami gyventi vienam ar daugiau asmenų, vienai ar daugiau šeimų, įvairių socialinių grupių asmenims (individualūs namai, butai, bendrabučiai, vaikų namai, prieglaudos, globos namai, šeimos namai, vienuolynai, nakvynės namai, socialinis būstas,

kiti panašios paskirties objektai); *sodų paskirties pastatai* – pastatai, naudojami arba poilsiui ir (arba) sodininkystei ir (arba) daržininkystei sodininkų bendrijos nariams priklausantys sodo sklypai su pastatais ir (ar) sodo sklypai su pastatais, nepriklausantys sodininkų bendrijos nariams, bet esantys sodo teritorijoje.

Taigi, vietinės rinkliavos mokėjimas yra siejamas ne su faktine ar deklaruota gyvenamąja vieta, bet su nekilnojamojo turto valdymu, naudojimu ir disponavimu savivaldybės teritorijoje.

Pažymėtina, kad Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau – LVAT) praktikoje pripažįstama, jog pagal bendrą taisyklę vietinę rinkliavą turi mokėti asmenys, valdantys, naudojantys, disponuojantys nekilnojamoju turtu tam tikros savivaldybės teritorijoje, nepriklausomai nuo to, ar asmenys šiuo turtu naudojasi ar ne; asmens pripažinimas rinkliavos mokėtoju nėra siejamas su individualaus komunalinių atliekų konteinerio turėjimu/naudojimu ar atliekų tvarkytojų pareigų tinkamu vykdymu; asmens pripažinimas vietinės rinkliavos mokėtoju nėra siejamas su individualaus komunalinių atliekų konteinerio turėjimu ir (ar) naudojimu, todėl asmens argumentai, kad jam nebuvo skirtas joks konteineris atliekoms šalinti, nepaneigia jo prievolės mokėti rinkliavą; savaime nedraudžiama nustatyti vietinę rinkliavą, kurios dydis apskaičiuojamas ne pagal faktiškai susidariusį ir perduotą tvarkyti atliekų kiekį, bet yra siejamas su nekilnojamojo turto turėjimu ar (ir) naudojimu; gyvenamosios vietos deklaravimo aplinkybė savaime nėra pagrindas atleisti nuo visos ar dalies vietinės rinkliavos mokėjimo.

LVAT yra išaiškinęs, kad pareiga mokėti vietinę rinkliavą iš esmės siejama su aplinkybe (prielaida), kad paprastai atitinkamo nekilnojamojo turto naudojimas (pvz., gyventi, ūkinei veiklai vykdyti ar kitais tikslais) suponuoja komunalinių atliekų susidarymą (atsiradimą, pagaminimą), kurios turi būti tvarkomos savivaldybių organizuotose komunalinių atliekų tvarkymo sistemose.

LVAT vertinimu, „dalis buityje susikaupiančių atliekų negali būti pašalinamos (išrūšiuojamos) kitokiu būdu, išskyrus kaip per atliekų (komunalinių) šalinimo sistemą“.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Europos Sąjungos Teisingumo Teismas yra išaiškinęs, jog „Dabar galiojančioje Sąjungos teisėje nėra jokio remiantis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 192 straipsniu priimto teisės akto, kuris numatytų valstybėms narėms privalomą konkretų komunalinių atliekų šalinimo išlaidų finansavimo metodą, todėl šis finansavimas gali, atitinkamos valstybės narės pasirinkimu, būti užtikrinamas mokesčiu, rinkliava arba bet kuriuo kitu būdu. <...> remiantis dabar galiojančiais Sąjungos teisės aktais, pagal juos nedraudžiama nacionalinės teisės norma, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, pagal kurią komunalinių atliekų tvarkymo ir šalinimo paslaugai finansuoti numatoma kaina, apskaičiuota remiantis atliekų kiekiu, kurį gali sugeneruoti šios paslaugos gavėjai, vertinimu, o ne pagal atliekų, kurias jie faktiškai pagamino ir

atidavė surinkti, kiekį, taip pat nedraudžiama tai, kad paslaugos gavėjai kaip atliekų turėtojai moka papildomą mokestį, skirtą atliekų apdorojimui, įskaitant jų perdirbimą, būtinoms investicijoms finansuoti.“

Taip pat, kaip minėta, LVAT ne kartą yra konstatavęs, kad „savaime nedraudžiama nustatyti vietinę rinkliavą, kurios dydis apskaičiuojamas ne pagal faktiškai susidariusį ir perduotą tvarkyti atliekų kiekį, bet yra siejamas su nekilnojamojo turto turėjimu ar (ir) naudojimu. <...> Kitaip tariant, savaimė nedraudžiama, kad vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir jų (atliekų) tvarkymą dydis būtų skaičiuojamas pagal galinčių susidaryti, o ne faktinį šių atliekų kiekį. Kita vertus, jei objektyvūs duomenys neabejotinai patvirtina, jog fizinio ar juridinio asmens veikloje (plačiąja prasme – pvz., valdant, naudojant ar disponuojant nekilnojamoju turtu ar pan.) jokios (komunalinės) atliekos nesusidaro ir negali susidaryti, toks asmuo negali būti pripažintas „komunalinių atliekų turėtoju“ ir, atitinkamai, savivaldybės teritorijoje nustatytos vietinės rinkliavos mokėtoju. Pvz., LVAT nutartyse tokiais objektyviais duomenimis buvo pripažinta tai, kad apmokestinimo vietinė rinkliava laikotarpiu nekilnojamojo turto objekte suvartotas elektros energijos kiekis – 0,00 kWh, nebuvo tiekiamas vanduo, nesudaryta šio nekilnojamojo turto objekto nuomos ar panaudos sutarčių, taip pat tai, kad nekilnojamojo turto objektas negalėjo būti naudojamas pagal paskirtį.

Komunalinių atliekų turėtojų identifikavimui savivaldybė ar savivaldybės pasitelktas administratorius teisės aktų nustatyta tvarka gali naudotis Gyventojų registro, Juridinių asmenų registro, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos skyrių, VĮ Registrų centro filialų, Mokesčių mokėtojų registro duomenimis ir (arba) su prašymu kreiptis į seniūniją, komunalinių atliekų turėtoją. Visi nekilnojamojo turto registre esantys duomenys nuo jų įrašymo laikomi teisingais ir išsamiais, kol jie nenuginčyti įstatymų nustatyta tvarka.

Komunalinių atliekų turėtojai turi teisę susipažinti su visais duomenimis, kuriuos kaupia savivaldybė ar komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratorius apie jį patį bei su visa informacija, susijusia su vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžiais ir atliekų tvarkymo sąnaudomis. Komunalinių atliekų turėtojų duomenys keičiami, gavus komunalinių atliekų turėtojo prašymą (raštu, žodžiu, el. paštu) ar informaciją kitu būdu ir patikrinus duomenis Gyventojų registre, Juridinių asmenų registre, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos skyriuose, VĮ Registrų centre, Mokesčių mokėtojų registre, pvz., keičiant faktinę nekilnojamojo turto naudojimo paskirtį, jame vykdomos veiklos pobūdį bei nustatant turto naudojimo intensyvumo faktą; pasikeitus nekilnojamojo turto savininkui; fiziniam asmeniui mirus, gimus; paaiškėjus kitoms aplinkybėms. Komunalinių atliekų turėtojas turi teisę reikalauti, kad savivaldybė ar administratorius pakeistų ar patikslintų apie jį duomenis, jei

tokie duomenys yra neteisingi, netikslūs ar neišsamūs. Komunalinių atliekų turėtojų registravimo komisija (jeigu sudaroma) gali priimti sprendimą dėl komunalinių atliekų turėtojų duomenų tikslinimo, savivaldybės ar administratoriaus įgaliotiesiems atstovams atlikus patikrą vietoje ar nustačius faktą pagal pateiktus dokumentus ir surašius faktinių aplinkybių pasikeitimo nustatymo aktą (pvz., nekilnojamasis turtas naudojamas ne pagal pagrindinę tikslinę naudojimo paskirtį ir kt.).

Komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų kaina turi užtikrinti ilgalaikį komunalinėms atliekoms tvarkyti skirtos infrastruktūros eksploatavimą, jos atnaujinimą ir sudaryti komunalinių atliekų turėtojams priimtinas sąlygas dalyvauti komunalinių atliekų tvarkyme, taip pat mažinti aplinkos taršą.

Į įmokos dydį negali būti įskaičiuojamos antrinių žaliavų ir pakuočių atliekų tvarkymo sąnaudos.

Pagal LVAT praktiką „asmuo, kuris yra vietinės rinkliavos mokėtojas, kartu su kitais vietinės rinkliavos mokėtojais turi kolektyviai padengti visas komunalinių atliekų tvarkymo ir šalinimo išlaidas, nepriklausomai nuo to, kokių būdu yra apskaičiuojamas vietinės rinkliavos dydis (pagal atliekų kiekį ar pagal turimo nekilnojamojo turto plotą). Tai savo ruožtu lemia, kad net ir tais atvejais, kai vietinės rinkliavos mokėtojas faktiškai atitinkamais laikotarpiais nepriduoda komunalinių atliekų jų tvarkytojui, jis vis tiek turi sumokėti bent minimalaus dydžio vietinę rinkliavą. Tačiau tokią teisę – mokėti minimalaus dydžio rinkliavą ar būti atleistam nuo jos mokėjimo – asmuo gali įgyti tik tais atvejais, kai jis nustatyta tvarka kompetentingos institucijos yra atleidžiamas nuo visos ar dalies rinkliavos mokėjimo.“

Pažymėtina, kad savivaldybės, vadovaudamosi solidarumo ir kitais komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų kainodarai taikomais principais, taip pat Vyriausybės patvirtintomis Taisyklėmis, turi teisinę galimybę **individualizuoti** vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir komunalinių atliekų tvarkymą dydį.

Vietinė rinkliava už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą susideda iš pastoviosios ir kintamosios dedamųjų. Pastoviąją įmokos dalį moka visi nekilnojamojo turto objektų savininkai arba jų įgalioti asmenys. Aplinkos ministerijos iniciatyva pakeitus minėtą Taisyklių nuostatą, nuo 2019 m. sausio 1 d. pastoviosios vietinės rinkliavos ar įmokos dalies nemoka negyvenamų statinių, registruotų Nekilnojamojo turto registre, savininkai ar jų įgalioti asmenys, kurių statinyje yra įvykusi ir (ar) nepašalinta statinio avarija arba statinių naudojimą sustabdė statinio naudojimo priežiūrą atliekantis viešojo administravimo subjektas vadovaudamasis Statybos įstatymo nuostatomis.

Pastoviąją įmokos dedamąją savivaldybė gali nustatyti pasirinktinai pagal nekilnojamojo turto paskirtį ir plotą; nekilnojamojo turto paskirtį ir objektų skaičių; gyventojų / darbuotojų skaičių.

Savivaldybės kiekvienos kategorijos nekilnojamojo turto objektams gali pasirinkti tik vieną nurodytą pastoviąją įmokos dedamąją. Be to, pastovioji įmokos dalis turi būti nustatoma vienodo dydžio visiems tos pačios kategorijos nekilnojamojo turto objektams.

Kintamąją įmokos dalį moka nekilnojamojo turto objektų savininkai arba jų įgalioji asmenys, kuriems teikiama komunalinių atliekų paėmimo paslauga ir atliekų tvarkymo paslauga. Komunalinių atliekų paėmimo paslauga suprantama kaip faktinis mišrių komunalinių atliekų paėmimas iš nekilnojamojo turto objekto savininko.

Kintamąją įmokos dedamąją savivaldybė gali nustatyti pasirinktinai pagal naudojamų komunalinių atliekų konteinerių skaičių ir tūrį (dydį); naudojamų komunalinių atliekų konteinerių skaičių, tūrį (dydį) ir ištuštinimo dažnį; atiduodamų komunalinių atliekų svorį.

Nustatant kintamąją įmokos dalį visų kategorijų nekilnojamojo turto objektams, kurių savininkai naudojami kolektyviniais kontaineriais (tai yra neturi konkrečios kategorijos nekilnojamojo turto objektams priskirtos įrengtos ir (arba) tik tos kategorijos nekilnojamojo turto objektams naudotis skirtos konteinerių aikštelės), gali būti taikoma viena iš šių kintamųjų pasirinktinai: nekilnojamojo turto paskirtis ir plotas; nekilnojamojo turto paskirtis ir objektų skaičius; gyventojų / darbuotojų skaičius; atiduodamų mišrių komunalinių atliekų svorio (kiekio) norma (remiantis nustatyta atliekų susikaupimo norma, jeigu ji savivaldybės sprendimu nustatoma (pastaroji nuostata nuo 2019 m. sausio 1 pripažinta netekusi galios)).

Įmokos kintamosios dalies nemoka nekilnojamojo turto objektų savininkai arba jų įgalioji asmenys, savivaldybių nustatyta tvarka deklaruoję, kad tam tikrą laikotarpį nebus naudojamasi nekilnojamojo turto objektu ir iš šio objekto tuo laikotarpiu komunalinės atliekos nebus surenkamos.

Kaip minėta, Aplinkos ministerijos iniciatyva nuo 2019 m. sausio 1 d. įsigaliojo Taisyklių pakeitimai, pvz.: atliekų susikaupimo norma turi būti skaičiuojama kilogramais vienam gyventojui / darbuotojui; atliekų turėtojams teikiamose sąskaitose už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir komunalinių atliekų tvarkymą turi būti nurodoma savivaldybės teritorijoje praėjusiais ataskaitiniais metais rūšiuotų atliekų ir atliekų, kuriomis atliekų turėtojas atsikrato mišriuose komunalinių atliekų kontaineriuose, dalis.

Pažymėtina, kad savivaldybės taryba turi konstitucinę teisę savo sprendimu patvirtintuose vietinės rinkliavos nuostatuose nustatyti vietinės rinkliavos lengvatas, taikomas savivaldybės biudžeto sąskaita (Konstitucijos 121 straipsnio 2 dalis ir Rinkliavų įstatymo 12 straipsnis).

Savivaldybės gali pasirinkti ir vietinės rinkliavos mokėtojams taikyti įvairias vietinių rinkliavų lengvatų formas, pvz., vietinės rinkliavos mokėtojo atleidimas nuo vietinės rinkliavos

(vietinės rinkliavos išimčių taikymas); vietinės rinkliavos bazės sumažinimas; mokėtinos vietinės rinkliavos sumos sumažinimas (vietinės rinkliavos nuolaidų taikymas).

Pažymėtina, kad teisės aktai nenustato baigtinio galimų lengvatų sąrašo, šių lengvatų taikymo tvarkos ir neriboja lengvatų dydžių. Tokių lengvatų nustatymas yra savivaldybės tarybos diskrecijos (apsisprendimo) teisė.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad savivaldybės diskrecijos teisė nustatyti vietinės rinkliavos lengvatas nėra absoliuti. Kaip minėta pirmiau, Konstitucinio Teismo praktikoje pažymėta, kad savivaldybės joms suteiktą diskrecijos teisę nustatyti vietinių rinkliavų lengvatas turi naudoti įstatymo nustatytose ribose (Konstitucinio Teismo 2005 m. liepos 8 d. nutarimas). Esant šioms aplinkybėms, rinkliavų už komunalinių atliekų surinkimą lengvatų taikymo kriterijai turi būti pagrįsti ir neprieštarauti aukštesnės galios teisės aktams, iš jų ir Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 9 punktui, kuriame nustatyta, kad viešojo administravimo subjektas, priimdamas administracinius sprendimus, turi atsižvelgti į tai, kad įstatymui visi asmenys lygūs, ir negali varžyti jų teisių ar teikti jiems privilegijų (lygiateisiškumo principas).

Taigi, savivaldybės pagal galiojančius teisės aktus turi nustatyti įpareigojimus sudaryti komunalinių atliekų turėtojams priimtinas sąlygas dalyvauti tvarkant komunalines atliekas ir teisės aktais suteiktas galimybes priimti socialiai pagrįstus sprendimus, taip pat vietinės rinkliavos už komunalines atliekas dydžius bei lengvatas nustatyti pagal protingumo principą ir apmokestinimo teisingumo principą, reikalaujantį užtikrinti teisingą ir proporcingą apmokestinimo naštos paskirstymą komunalinių atliekų turėtojams (fiziniams ir juridiniams asmenims), siekiant, kad kiekvienas asmuo vietinę rinkliavą mokėtų pagal išgales.

Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad Aplinkos ministerija inicijavo ir pakartotinai pateikė derinti Atliekų tvarkymo įstatymo pakeitimus, kuriais siūloma pakeisti dabartinį komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų kainodaros modelį, siekiant užtikrinti skaidresnę komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų kainos nustatymo tvarką.

Be to, šiuo metu Seime yra užregistruotas Seimo narių Petro Čimbaro ir Andriaus Palionio parengtas Atliekų tvarkymo įstatymo pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIII P-3244, kuriame skelbiama, kad „Rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą nustatomos atsižvelgiant tik į savo nuolatinę gyvenamąją vietą registravusių gyventojų ar darbuotojų skaičių atitinkamame nekilnojamojo turto objekte.“

Atsižvelgus į pateiktą informaciją apie teisės aktuose (Vietos savivaldos įstatyme, Atliekų tvarkymo įstatyme, Rinkliavų įstatyme, Taisyklėse ir kituose minėtus įstatymus įgyvendinančiuose teisės aktuose) nustatytus reikalavimus, Jūsų siūlymas pakeisti įstatymus ir nustatyti, kad labai maži nameliai būtų išregistruoti iš Registrų centro duomenų bazės, taip pat, kad šiukšlių ir turto mokesčiu

būtų apmokestinti tik tie sodininkai, kurie turi gyvenamuosius sodo namus ir ten gyvena bei naudojami šiukšlių kontaineriais negali būti tenkinamas, kadangi ir **šiuo metu sudarytos pakankamos teisinės galimybės savivaldybėms objektyviai išskirti skirtingas atliekų turėtojų grupes**, įskaitant sodų paskirties pastatus eksploatuojančius atliekų turėtojus, **ir nustatyti įmoką pagal konkrečiame nekilnojamojo turto objekte galintį susidaryti atliekų kiekį**, kaip tai numatyta Taisyklių 19 punkte, **taip pat savivaldybės turi teisę nustatyti vietinės rinkliavos už komunalines atliekas dydžius bei lengvatas, įvertinus aplinkybes, susijusias su naudojimusi nekilnojamojo turto**, kaip to ir prašo pareiškėja.

Peticijų komisija, vadovaudamasi Peticijų įstatymo 12 straipsnio 3 dalies ir Seimo Peticijų komisijos nuostatų 28 punktu, siūlo Seimo seniūnų sueigai įtraukti į Lietuvos Respublikos Seimo pavasario sesijos darbotvarkę protokolinio nutarimo dėl Peticijų komisijos sprendimo dėl Jadvygos Šibirkštienės peticijos projektą.

PRIDEDAMA:

1. Jadvygos Šibirkštienės peticijos kopija, 5 lapai.
2. Aplinkos ministerijos 2019 m. kovo 19 d. raštas, 7 lapai.
3. Teisingumo ministerijos 2019 m. sausio 28 d. raštas Nr. (1.16E) 7R-504, 2 lapai.
4. Išrašas iš Peticijų komisijos 2019 m. kovo 13 d. posėdžio protokolo Nr. 250-P-03, 1 lapas.
5. Lietuvos Respublikos Seimo protokolinio nutarimo projektas, 1 lapas.

Komisijos pirmininkas

Petras Čimbaras